

STRUCTURA ETNO-LINGVISTICĂ ȘI CONFESIONALĂ A POPULAȚIEI BUCOVINEI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ (1918–1940)

ALEXANDRINA POPESCU-CRUCÉANU

Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava
E-mail: alexandrina.cruceanu@gmail.com

The Ethno-Linguistic and Confessional Structure of Bukovina’s Population in the Interwar Period (1918–1940)

*(Abstract)**

The history of Bukovina in general and that of Bukovina during the interwar period in particular dispose of a series of historiographical works intended to highlight the various aspects of political, social, cultural, economic, ethno-linguistic, confessional issues etc. of the former Moldavian province. Some of these works are general, others specific, and many of them succeed to offer a fairly comprehensive image of the elements, processes and phenomena that have influenced the ethno-linguistic and confessional evolution of Bukovina’s population in the interwar period.

The specialized articles and studies are distinguished by the great analytical and synthesis capacity of their authors, but the aspects considered by them, although extremely valuable for knowing the international factors which have influenced the evolution of national political processes, overtake only extremely tangentially the particularities of the local communities from different territorial-administrative units which could have influenced, in turn, the evolution or the tendency of certain ethno-linguistic and confessional phenomena and processes which can or could have taken an international amplitude.

While many studies succeed to highlight the socio-cultural, inter-ethnic and identity realities of Bukovina during the interwar period, whose contribution to the understanding and evaluation of the international framework is extremely valuable, they do not explicitly aim to contextualize the interethnic and confessional facts and processes during the interwar period in Bukovina.

The main objective of this research is to understand the impact of national and international government policies on administrative-territorial changes and, implicitly, on the ethno-linguistic and confessional structure of the Bukovina’s population in the interwar period. The research methodology takes into account the analysis of qualitative and quantitative data provided by statistical yearbooks, county, national and international archives, as well as Romanian and foreign historiography on the analysed issues.

* Traducere: Alexandrina Popescu-Cruceanu.

Therefore, this research aims to highlight the evolution of the ethno-linguistic and confessional structure of the population of Bukovina in the interwar period, as well as the internal and international factors that favoured or, on the contrary, inhibited the physiognomy of Romanian communities and national minorities in this historical space.

Keywords: Bukovina, ethno-demographic structure, confessional structure.

Introducere

Istoriografia interbelică abordează tangențial subiectul relațiilor interetnice din spațiul românesc. Cercetătorii interbelici stăruiau asupra situației dezavantajoase, pe parcursul istoriei, a românilor din provinciile care au aparținut imperiilor sau altor state – Transilvania, Bucovina, Basarabia, Dobrogea. Minoritățile etnice din aceste provincii erau destul de numeroase, favorizate de administrațiile imperiale, în detrimentul majorității românești. Relațiile dintre români și minorități și înseși grupurile de minorități etnice se stabileau în funcție de aceste privilegii. Pozițiile sociale, economice, politice diferite ale grupurilor etnice creau nemulțumiri în societate. Cercetările trebuiau să demonstreze și faptul că românii aveau drepturi asupra teritoriilor care au intrat în componența României¹, în virtutea continuității lor etno-lingvistice și culturale în acest spațiu istoric aflat, timp de secole, la răscrucea dintre Occidentul care a impulsionat dezvoltarea socio-economică și Orientul care a reprezentat, cel puțin pentru perioada medievală și începutul de epocă modernă, modelul cultural și ecleziastic al locuitorilor acestor spații moldovenești.

Istoricul cercetării cuprinde, pentru aspectele etnic și confesional din acest spațiu istoric, încă din perioada interbelică, o serie de lucrări care reușesc să surprindă diferite aspecte generale și particularități ale principalelor structuri etnice și confesionale conlocuitoare spațiului moldovenesc, cele mai reprezentative fiind cele semnate de Ion Nistor (*Bucovina sub dominație românească. La 20 de ani după Unire*, 1938; *Cehoslovacii și românii*, 1930; *Bejenari ardeleni în Bucovina*, 1926; *Problema ucraineană în lumina istoriei*, 1934; *Bucovina sub dominație românească*, 1938); Teodor Bălan (*Emigranți poloni în Bucovina și Moldova*, Cernăuți, 1936), Sabin Manuilă (*Mișcarea populației României în anul 1930*, 1939; *Mișcarea populației României în anul 1935*, 1939) ș.a.

Pentru perioada comunistă, numărul studiilor și lucrărilor românești care cercetează aspectele etno-lingvistice și confesionale din Bucovina interbelică cunoaște o scădere evidentă, dat fiind contextul istoric mai puțin favorabil stimulării cercetărilor istorice pertinente, care puteau veni în contradicție cu exagerările și denaturările istoriografice daciste/protocroniste și slaviste impuse de noul regim politic instaurat, *de facto*, în 23 august 1944, și *de iure*, în 31 decembrie 1947.

¹ Ecaterina Pihurov, „Istoriografia românească interbelică a relațiilor interetnice”, în „Revista de Etnologie și Culturologie”, vol. XXIII, 2018, pp. 115, 121.

În schimb, o serie de lucrări străine reușesc, pentru această perioadă, să surprindă unele aspecte ale structurii demografice, etno-lingvistice și confesionale ale populației Bucovinei interbelice, în special, și României, în general, precum cele semnate de: Catherine Durandin (*La Roumanie et ses avocats au Congrès de la Paix (1919), esquisse d'analyse d'une mythologie*, 1973; *Orthodoxie et Roumanité. Le debat de l'entre-deux-guerres*, 1986); Oskar Beck („Bukowina: Schweiz des Ostens?”, în „Der Südostdeutsche”, 1978); Erich Beck (*Bukowina – Land zwischen Orient und Okzident*, 1963); Józef Buzko (*Zum Wandel der Gesellschaftsstruktur in Galizien und in der Bukowina*, 1978).

Căderea regimului comunist și reinstalarea democrației în spațiul românesc a reprezentat un moment extrem de propice pentru reluarea și intensificarea studiilor și cercetărilor asupra perioadei interbelice pentru majoritatea spațiilor românești, inclusiv pentru Bucovina și regiunile istorice românești, trecute în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, prin rapt teritorial temporar, în administrație străină. Desigur, atât literatura străină, cât și cea românească reușesc să pună în valoare numeroase aspecte ale diversității etno-lingvistice și confesionale din spațiul bucovinean interbelic. Printre acestea, din literatura străină, demne de amintit sunt următoarele lucrări: Frédéric Beaumont, *Identités et territoire chez les slaves de Bucovine. Relations interethniques, faits identitaires et territoriaux dans les Carpates Orientales (Roumanie – Ukraine)* (2007); Philippe Henry Blasen, *Suceava region, upper land, greater Bukovina or just Bukovina? Carol II's administrative reform in North-Eastern Romania (1938–1940)* (2015); Volodymyr Fisanov și colab., *Bucovina anilor 1918–1940: influențe externe și dezvoltare internă* (2005); Keith Hitchens, *România 1866–1947* (traducere din engleză de George G. Potra și Delia Răzdolescu, 1998); Gerhard Schullerus, *Germanii și Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană (C.A.) din Bucovina* (2011); Benjamin Lya, *Evreii din România Mare (1919–1940)* (2004); David Schaari, *Comunitatea evreilor din Cernăuți în perioada administrației românești între cele două războaie mondiale* (1999); Mariana Hausleitner, *De la românizarea Bucovinei la Holocaust, 1918–1944. România și Transnistria: perspective istorice și comparative* (2004), Kurt Scharr, *Borderlines and nation-building: Bukowina 1848 to 1947* (2008) ș.a.

Pentru literatura autohtonă, se remarcă numeroși cercetători și colaboratori ai Institutului „Bucovina”, din Rădăuți, filială regională a Academiei Române, care, prin intermediul conferințelor și a revistei „Analele Bucovinei”, reușesc, încă din 1994, să aducă plus valoare cercetării istorice obiective asupra trecutului îndepărtat și apropiat al Bucovinei. Aici se remarcă importanți membri și colaboratori, ale căror studii abordează numeroasele aspecte ale vieții politice, economice, culturale, artistice, demografice, etnografice ș.a. ale Bucovinei, din cele mai îndepărtate timpuri până în prezent.

Fără titlu de exhaustivitate, menționăm o serie de autori ale căror studii și cercetări tratează, chiar și cu un anumit grad de particularitate, subiecte pe care cercetarea de față le are în vedere, și anume structura etno-lingvistică și confesională

a populației Bucovinei în perioada interbelică. Astfel, pentru tematica abordată, merită a fi amintite studiile semnate de: Ștefan Purici („Unirea Bucovinei și grupurile etnice”, în „Analele Bucovinei”, nr. 2, 2019; „Aspecte ale problemei minorităților naționale în Bucovina istorică între anii 1918 și 1940”, în „Analele Bucovinei”, nr. 1, 1997 (I) și 2, 1997 (II); „Românii și evreii din Bucovina 1918–1923: împreună sau separat?”, în „Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae”, VIII, 2003; „Strămutarea germanilor sud-bucovineni și impactul asupra societății românești”, în „Codrul Cosminului”, VI–VII, 2001); Marian Olaru („Considerații preliminare despre demografie și geopolitică pe teritoriul Bucovinei (1930–1992)”, în „Analele Bucovinei”, nr. 2, 2002; „Bucovina în perioada interbelică. Istorie și statistică”, în „Analele Bucovinei”, nr. 2, 2014 (I), nr. 1, 2015 (II); „Bucovina – sfârșitul unui posibil Eden. Ultimul act, 1919–1944. Procese politice și sociale”, în „Analele Bucovinei”, nr. 1, 2010). Menționăm, de asemenea, studiul semnat de Florin Pintescu, „Etnic și confesional în Bucovina secolului al XIX-lea” (în Vasile Grăjdan, Serhii Hakman, Olga Lukács, *Culturi și religii în Bucovina istorică. Retrospectivă și perspective ale dezvoltării*, 2011) și volumul realizat de Florin Pintescu și Daniel Hrenciu (*Din istoria polonezilor în Bucovina (1774–2002)*, 2003).

Tot pentru această relativ scurtă perioadă a istoriei contemporane, lucrările semnate de Daniel Hrenciu conțin unele aspecte legate de factorii și procesele care au influențat structura etnică, lingvistică și confesională a populației titulare și a minorităților naționale din Bucovina istorică, precum și evoluția acestor comunități, ale căror destin a fost deseori și injust engramat de factorii politici naționali și mai ales internaționali. Amintim, aici, volumele: *Continuitate și schimbare: integrarea minorităților naționale din Bucovina istorică în Regatul României Mari (1918–1940)*, vol. I, *Perspectiva național-liberală (1918–1928)* (2005); *Maghiarii în Bucovina (1775–1941)* (2006); *Provocările vecinătății: ucrainenii bucovineni în Regatul României Mari (1918–1940). Contribuții* (2010); *Dilemele conviețuirii: evreii din Bucovina (1774–1939)* (2010); *Între destin și istorie: germanii din Bucovina (1918–2012)* (2013). De același autor, în revista „Analele Bucovinei” au apărut studii precum: „Considerații asupra evoluției comunităților poloneze din Bucovina în perioada interbelică” (nr. 1, 2002); „Considerații privind integrarea germanilor bucovineni în Regatul României Mari (1918–1940)” (nr. 2, 2005); „Integrarea minorităților naționale din Bucovina în România Mare: abordarea național-liberală” (nr. 1, 2006).

Asupra aspectelor etno-lingvistice, confesionale și demografice generale din Bucovina interbelică și-au mai adus contribuția, deosebit de valoroasă, și alți autori români și străini, ale căror rezultate ale cercetării au fost publicate în volume individuale sau colective, în țară sau străinătate, și anume: Constantin Ungureanu („Recensămintele populației Bucovinei din anii 1880–1910 și 1930” (I), în „Analele Bucovinei”, nr. 1, 2014), Florin Anghel („Minoritatea polonă din România Mare. Studiu preliminar al minorității polone din România Mare”, în „Revista Istorică”, nr. 1–2, 1997; „Evoluția comunității polone din România 1919–1926”, în „Glasul Bucovinei”, nr. 3, 2000); Constantin Ungureanu și Călin

Pantea (*Atlasul etno-lingvistic și confesional al Bucovinei. 1774–2002*, 2018); Vladimir Trebici (*Demografie. Excerpta et Selecta*, 1996); Ecaterina Pihurov (*Istoriografia românească interbelică a relațiilor interetnice*, 2018); Nicolae Enciu (*Populația României interbelice în context general european: trăsături generale și specifice*, 2019); Dimitrie Onciul (*Din istoria Bucovinei*, 1992); Florin Anghel (*Minoritatea polonă din România Mare. Studiu preliminar al minorității polone din România Mare*, 1997; *Evoluția comunității polone din România 1919–1926*, 2000); Ion Agrigoroaie (*România interbelică*, 2015); Victoria-Calia Cotos (*Populația Bucovinei în perioada interbelică*, 2009); Gheorghe Iancu (*Considerații cu privire la România și problema minorităților naționale*, 1995; *Problema minorităților etnice din România în documente ale Societății Națiunilor (1923–1932)*, 2002); Radu Filipescu (*Ucrainenii din Bucovina în dezbaterile Parlamentului de la București (1919–1937)*, 2010); Mircea Ivănoiu și Ștefan Ungurean (*Oameni prin vremuri. Bucovinenii în secolul XX*, 2015) ș.a.

Așadar, putem observa interesul tot mai crescut și fructuos al studiilor referitoare la structurile etno-lingvistice, confesionale, demografice ale Bucovinei istorice, în general, și ale Bucovinei interbelice în particular, motiv pentru care merită să (re)aducem în atenția cititorilor, nu doar sub titlu informativ, cât mai ales formativ, cercetarea și istoriografia unei teme atât de complexe și, adeseori, interdisciplinare, care impune și informații de natură politică, socială, culturală, educațională și antropologică.

I. Structura etno-lingvistică a populației Bucovinei în perioada interbelică (1918–1940)

Un substrat generator de interes pentru acest ținut este constituit din caracterul multiethnic al populației și fenomenul conviețuirii pașnice asociat bucovinenilor², fapt care a suscitat, de-a lungul timpului, apariția a numeroase opinii, studii și cercetări care și-au propus, voalat sau într-o manieră intransigentă, să confirme ori să infirme această etichetă mai mult sau mai puțin subiectivă.

Față de minoritățile naționale s-au conturat în Bucovina, după 1918, două concepții politice. Iancu Flondor, adeptul unei politici de descentralizare și de constituire a autonomiei locale, a promovat o politică abilă și tolerantă față de minoritari, iar Ion Nistor, partizanul integrării accelerate a provinciei în cadrul statului român, printr-o politică centralizatoare, a fost condus de ideea că drepturile minoritarilor trebuie respectate fără ca România să devină un „stat al naționalităților”³, situație care a creat, cel puțin la începutul perioadei interbelice,

² Ștefan Purici, „Istoriografia Bucovinei: continuitate versus schimbare”, în „Analele Bucovinei”, anul XVII, nr. 2, 2010, pp. 359–366.

³ Rodica Iașencu, „Unirea Bucovinei cu Regatul Român. Integrarea politico-administrativă” (III), în „Analele Bucovinei”, anul X, nr. 2, 2003, p. 203.

unele tensiuni, atât între reprezentanții și susținătorii politici ai celor două orientări, cât și între unele minorități etnice și populația românească titulară.

După Marea Unire din 1918, Bucovina istorică revine la Patria Mamă, cu o moștenire etnică pe care a consemnat-o recensământul populației din 1930, efectuat după criteriile științifice și prelucrat cu metode moderne. Caracteristicile înregistrate au fost naționalitatea („neamul”), limba maternă și religia, ceea ce a permis o corectă repartitie a persoanelor recensate pe naționalități. S-a clarificat astfel și problema evreilor care, la recensămintele din Austro-Ungaria, erau trecuți fie la germani (Bucovina), fie la unguri (Transilvania), pe baza „limbii uzuale” sau „de conversație” („Umgangssprache”)⁴.

Între cele două războaie mondiale, viața politică din Bucovina a fost caracterizată, în general, de coabitarea și conlucrarea între diversele etnii, fenomen însoțit, uneori, de apariția de tensiuni interetnice, agravate – în anii '30 – de afirmarea mișcărilor extremiste⁵. Realitatea unificării a dezamăgit mulți cetățeni bucovineni în ceea ce privește statutul lor în România Mare, precum și dificilul proces de unificare administrativă a provinciei în proiectul național al statului român⁶. Dominația austriacă în Bucovina a creat o relativă inegalitate materială și culturală între români și minoritari. Aceștia din urmă cunoșteau mai bine limba germană decât cea română, care a fost vitregită în perioada austriacă, împărțeau, preponderent, altă religie, decât cea ortodoxă, predominau numeric în instituțiile administrative, economice, de învățământ, justiție, comerț etc⁷. Chiar și în aceste condiții⁸, minoritățile etnice au beneficiat de dreptul de a apela la opinia publică internațională, iar autoritățile române nu le-au pus piedici în acest plan. În capitala Bucovinei istorice, de pildă, și în anii '30, pe lângă o multitudine de publicații în limba română, apăreau gazete și reviste în limbile minorităților, funcționau teatrele evreiesc, german, ucrainean, polonez; scriau și erau publicați scriitorii, poeții, oamenii de știință de origine neromânească⁹.

Bucovina istorică, prin poziția sa geografică, tradițiile și nivelul de civilizație, grație sistemului democratic – cu toate carențele sale – care a funcționat în

⁴ Vladimir Trebici, *Demografie. Excerpta et Selecta*, București, Editura Enciclopedică, 1996, pp. 129–130.

⁵ Marian Olaru, Ștefan Purici, „Bucovina – mirajul identitar supranațional”, în „Analele Bucovinei”, anul IX, nr. 2, 2002, p. 426. Articolul poate fi găsit și în nr. 2, 1999 (pp. 259–262). Pentru mai multe detalii privind relațiile interetnice, a se vedea, de asemenea, și Ștefan Purici, Harieta Mareci-Sabol, „Extremes and Exceptions: Civilian Attitudes Towards Jews in Bukovina during World War II”, în „Codrul Cosminului”, vol. 26, nr. 1, 2020, pp. 93–112.

⁶ Radu Florian Bruja, „The Image of Romanian State in Bukovina Between the Two World Wars”, în „Journal of Romanian Literary Studies”, nr. 16, 2019, p. 438.

⁷ Ștefan Purici, „Aspecte ale problemei minorităților naționale în Bucovina istorică între anii 1919 și 1940 (I)”, în „Analele Bucovinei”, anul IV, nr. 1, 1997, p. 133.

⁸ În acest sens, a se vedea și Vladimir Trebici, „Relațiile dintre societățile studențești române și germane de la Universitatea din Cernăuți, ca model de înțelegere interetnică (1875–1938)”, în „Analele Bucovinei”, anul IX, nr. 2, 2002, p. 397–402.

⁹ Ștefan Purici, *op. cit.*, p. 415.

România până la finele anilor '30 ai secolului al XX-lea, n-a îngădit dezvoltarea culturală și spirituală a minorităților naționale, a înlesnit circulația ideilor, valorilor, produselor culturale și de civilizație ale românilor, germanilor, evreilor, ucrainenilor, polonezilor, armenilor, ungurilor etc¹⁰. Prezentând caracteristicile vieții social-politice din Bucovina dintre cele două războaie mondiale, Carol Iancu afirma că, „în pofida unei politici de românizare, uneori excesivă, minoritățile nu au fost complet ostracizate, nici excluse în mod sistematic din viața politică și mai ales economică, unde, în unele ramuri, rolul lor a fost adeseori preponderent. La fel, ele au știut și au putut să-și păstreze respectivele lor limbi de minoritate”¹¹. Prin Tratatul minorităților din 9 decembrie 1919, semnat de guvernul Vaida-Voievod, România oferea „garanții sigure de libertate și de dreptate” tuturor locuitorilor săi, atât din Vechiul Regat, cât și a celor reuniți în 1918, din provinciile Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei, indiferent de rasă, limbă sau religie¹². Prin această convenție, statul român se angaja să asigure reprezentanților minorităților etnice protecția vieții, a libertății, liberul exercițiu al credinței, egalitate în fața legii, să recunoască drept cetățeni români orice persoană domiciliată în țară sau născută pe același teritoriu – unguri și austrieci – precum și pe evreii de pe tot cuprinsul țării, care nu se puteau prevala de altă cetățenie etc¹³.

Cu toate acestea, în perioada interbelică, chestiunea minorităților etnice a fost utilizată de unele state drept un mijloc de presiune asupra țărilor care aveau în cuprinsul lor astfel de populație, iar de alte state – drept o modalitate de perpetuare a problemei frontierelor în centrul și estul Europei. Recensământul populației, efectuat de către administrația românească în anul 1919, a arătat că populația Bucovinei număra, la acea dată, 811 721 de locuitori, din care s-au declarat români 378 859 de persoane (46,67%), ucrainenii – 227 361 (28,01%), evreii – 88 666 (10,92%), germanii – 68 075 (8,39%), polonezii – 34 119 (4,2%), alte naționalități – 14 641 (1,8%)¹⁴.

Românii din Bucovina

După Primul Război Mondial, datorită noilor condiții socio-economice și politice exprimate de reîntoarcerea la vatră a demobilizaților, a celor plecați în alte părți ale provinciei sau peste hotare, și întrunirea unui climat favorabil activităților economice, care atrage un număr de imigranți, constatăm o continuă creștere a populației. Cea mai însemnată pondere a sporului demografic se înregistrează în

¹⁰ *Ibidem*, p. 423.

¹¹ Marian Olaru, „Bucovina – sfârșitul unui posibil Eden. Ultimul act, 1919–1944. Procese politice și sociale”, în „Analele Bucovinei”, anul XVII, nr. 1, 2010, p. 270.

¹² Marian Olaru, *op. cit.*, p. 261.

¹³ Ștefan Purici, *op. cit.*, p. 131.

¹⁴ *Ibidem*, p. 132; Constantin Ungureanu, „Recensămintele populației Bucovinei din anii 1880–1910 și 1930”, în „Analele Bucovinei”, anul XXI, 1 (42), București, 2014, p. 175 (în continuare se va cita: „Recensămintele populației Bucovinei...”).

mediul rural (7 212 persoane) și doar 810 persoane (368 de gen masculin și 442 de gen feminin) în mediul urban¹⁵.

De remarcat că, între 1910 și 1930, creșterea a fost modestă: cu 58 000 de persoane (7,3%). Perioada a cunoscut Primul Război Mondial, mortalitate ridicată, strămutări de populație, spor de populație românească prin administrație, activitate economică etc.¹⁶

Cea mai importantă constatare este creșterea puternică a românilor, de la 273 257 (1910), la 379 691 (1930), adică cu 106 437 de persoane (39%), și scăderea rutenilor (ucrainenilor) de la 305 101 la 248 567, adică cu 53 534 de persoane (18,5%). Numărul total al rutenilor, ucrainenilor și huțanilor, la recensământul din 1930 pentru întreaga Românie, a fost de 594 571 (dintre care 12 456 de huțani), repartizat pe provincii astfel: 351 912 în Basarabia, 236 130 în Bucovina, 23 569 în Crișana-Maramureș, restul de 8 205 aflându-se în alte provincii¹⁷.

O imagine întrucâtva corectă se obține atunci când repartiția se face după „neam” și „limba maternă”. Astfel, românii sunt în număr de 379 605, dar după limba maternă 350 901, deci cu 28 794 mai puțini; în schimb, rutenii, ucrainenii sunt 248 567 (ca „neam”), iar după limba maternă 280 651, adică în plus cu 32 084. Dintre cei 92 492 de evrei, declarați după neam, 74 288 au ca limbă maternă „idiș”, diferența constituind-o cei cu limba germană, eventual ruteană, ca limbă maternă. Diferențe notabile se constată la germani, între „neam” (75 533) și „limba maternă” (93 812). Prin urmare, s-au înregistrat în rândul românilor circa 22 000 care aveau conștiința că aparțin neamului românesc, dar fuseseră înstrăinați și, deci, au indicat o altă limbă maternă decât cea română¹⁸.

Înainte de ocuparea Bucovinei, nu a fost efectuat niciun recensământ care să redea structura etnică a regiunii. Informațiile privind distribuția confesională nu pot fi interpretate în sens etnic, deoarece toți moldovenii (români) din Bucovina și marea majoritate a rutenilor și huțulilor (ucrainenilor) erau de religie creștin-ortodoxă. Având o poziție geografică periferică, nordul Moldovei (în special zona ținuturilor Cernăuți și Hotin) a fost puternic influențat de mișcările de populație de-a lungul secolelor. Românii de aici s-au aflat în contact permanent cu ucrainenii, în special cu cei din Galiția și Podolia, și populația era amestecată în mai multe localități¹⁹.

În anul 1930, în teritoriul istoric al Bucovinei locuiau 839 519 persoane, inclusiv 368 539 de români (43,9%). În partea de nord a Bucovinei, românii erau concentrați în sudul județului Cernăuți (68,6% în plasa Cosminului, 29% în plasa Prutului, 27% în municipiul Cernăuți) și în sudul județului Storojineț (63,2% în plasa Flondoreni, 18,7% în plasa Ceremușului și 39% în orașul Storojineț).

¹⁵ Marian Olaru, „Bucovina în perioada interbelică. Istorie și statistică” (I), în „Analele Bucovinei”, anul XXI, nr. 2 (43), 2014, p. 514.

¹⁶ Vladimir Trebici, *op. cit.*, p. 130.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, pp. 130–131.

¹⁹ Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *Atlasul etno-lingvistic și confesional al Bucovinei. 1774–2002*, Suceava, Editura „Karl A. Romstorfer”, 2018, p. 31.

În localitățile urbane trăiau 228 056 de persoane (26,7% din totalul populației), inclusiv 33% români. În mediul rural, românii constituiau 48,7% din populație. Rezultatele recensământului sunt sensibil diferite, dacă repartitia se face după criteriul limbii materne. În Bucovina, 340 106 persoane (40,5%) au declarat româna drept limbă maternă²⁰. Cea mai mare diferență între populația după neam și după limbă se constată în rândul ucrainenilor, în sensul înregistrării unui număr mai ridicat al etnicilor după criteriul limbii materne față de cel al apartenenței etnice. Situația poate fi explicată prin aportul românilor asimilați lingvistic de către ucraineni, același proces fiind semnalat în rândul huțanilor. Cei din urmă aveau o situație deosebită privind limba, obiceiurile și portul strămoșesc, constituind o etnie distinctă, recunoscută și în documente de arhivă, însă, de multe ori, nu au fost înregistrați separat în rapoartele de evidență a populației²¹.

În multe localități din provincie, numeroși locuitori au fost recenzați români, însă au declarat ucraineana ca limbă maternă. Cele mai mari discrepanțe au fost înregistrate în satele Camena, Cuciurul Mare, Mihalcea (din județul Cernăuți); Adâncata (Hliboca), Banila pe Siret, Bobești, Broscăuții Noi, Căbești, Comarești, Costești, Davideni, Dumbrava Roșie, Panca, Petriceni (Camenca), toate din județul Storojineț; Bălcăuți, Cerepcăuți, Milișăuți, Negostina, Rogojești, Căndești, Gărbăuți, Volcineț (din județul Rădăuți); Călinești Ienachi, Danila, Dărmănești (Hatna), Ipotești, Mărăței, Șerbăuți (de lângă orașul Suceava). În multe din satele enumerate, și recensămintele austriece din anii 1880–1910 au consemnat diferențe mari privind numărul vorbitorilor de limbă română sau ruteană²².

Ucrainenii din Bucovina

Locuitorii Principatului Moldovei au fost afectați, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, de războiul civil din Polonia (izbucnit în 1766) și de

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Victoria-Camelia Cotos, *Populația Bucovinei în perioada interbelică*, Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2009, p. 50.

²² Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 32. Pentru mai multe informații privind evoluția structurii populației Bucovinei, atât sub aspect demografic, cât și etno-lingvistic, confesional, al relațiilor interetnice etc., a se vedea și lucrările semnate de: Ștefan Purici, „Unirea Bucovinei și grupurile etnice”, în „Analele Bucovinei”, anul XXVI, nr. 2, 2019, pp. 381–386; Marian Olaru, „Considerații preliminare despre demografie și geopolitică pe teritoriul Bucovinei (1930–1992)”; idem, anul IX, nr. 2, 2002, pp. 547–554; „Bucovina în perioada interbelică. Istorie și statistică” (I); idem, anul XXI, nr. 2, 2014, pp. 509–520; „Bucovina în perioada interbelică. Istorie și statistică” (II); idem, anul XXII, nr. 1, 2015, pp. 211–222; „Bucovina – sfârșitul unui posibil Eden. Ultimul act, 1919–1944. Procese politice și sociale”; idem, anul XVII, nr. 1, 2010, p. 261–282; Nicolae Ciachir, *Din istoria Bucovinei (1977–1994)*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1993; Sabin Manuilă, *Mișcarea populației României în anul 1930*, București, 1939; *Mișcarea populației României în anul 1935*, București, 1939; Nicolae Enciu, „Populația României interbelice în context general european: trăsături generale și specifice”, în „Anuarul Institutului de Istorie”, nr. 8, 2019 pp. 214–229.

războiul ruso-turc din perioada 1768–1774. Confruntările militare din sudul Poloniei au provocat un exod masiv al populației de aici către nordul Moldovei. Refugiații de origine ruteană au trecut clandestin hotarul moldo-polon și s-au stabilit în număr mare în satele de lângă frontieră. Concomitent, mulți moldoveni din zonă și-au părăsit casele și s-au refugiat în alte ținuturi²³.

De-a lungul perioadei interbelice, în Parlamentul de la București au existat dezbateri referitoare la problemele minorității ucrainene din nordul Moldovei istorice. De asemenea, a fost discutată eventualitatea învecinării Bucovinei cu un stat ucrainean independent²⁴. Pe parcursul întregii perioade interbelice, ucrainenii din România au manifestat un revizionist moderat, „fără a periclita în mod serios integritatea statului român”. Doleanțele parlamentarilor acestei etnii s-au axat pe probleme strict interne. Parlamentarii ucraineni au subliniat permanent că „populația acestor ținuturi este foarte pașnică și credincioasă Statului și autorităților”. Constantin Cracalia a folosit aceasta drept argument pentru înlăturarea stării de asediu în Nordul Bucovinei. După abrogarea măsurii excepționale, deputatul Grigore Andreiașciuc recunoștea că s-au manifestat unele „excese” în rândul etniei sale, „din stânga și din dreapta”, dar fără a periclita siguranța statului²⁵.

Față de recensământul oficial austriac din 1910, populația Bucovinei se mărise cu numai 11 623 de persoane, constatându-se totodată o evoluție numerică foarte diferită a românilor și ucrainenilor – o creștere a numărului românilor cu 105 605 persoane și o diminuare a populației ucrainene cu 77 740 de persoane. Cele mai mari deosebiri între numărul românilor și ucrainenilor s-au consemnat în județele cu populație mixtă Cernăuți, Siret, Storojineț și Vașcăuți. Discrepanțele atât de mari între 1910 și 1919 se explică prin modalitatea diferită de apreciere a etniei locuitorilor. În 1910, a fost estimată naționalitatea locuitorilor, adică au fost considerați mulți bucovineni români, chiar dacă unii cunoșteau doar superficial limba română, dar erau conștienți de trecutul lor românesc. Potrivit estimărilor respective, în 1919, românii constituiau 67,7% în județul Storojineț, 65,9% în Siret, 51,8% în Cernăuți și 22,9% în Vașcăuți. Pondere ucrainenilor era covârșitoare în județele Zastavna (90,2%), Coțmani (89,2%), Vijnița (81,1%) și Vașcăuți (61,4%), dar erau în minoritate în județele Cernăuți (39%), Storojineț (9,5%), Siret (6,3%). Tot atunci, orașul Cernăuți avea 91 852 de locuitori, dintre care 43 555 de evrei (47,4%), 14 598 de germani (15,9%), 12 639 de români (13,8%), 10 848 de poloni (11,8%) și 9 566 de ucraineni (10,4%)²⁶.

Singurul recensământ românesc din perioada interbelică, cel din 1930, a înregistrat populația după neam și limba maternă. În 1930, în teritoriul istoric al

²³ Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 33.

²⁴ Radu Filipescu, „Ucrainenii din Bucovina în dezbaterile Parlamentului de la București (1919–1937)”, în *In honorem Dumitru Vitcu. Slujind-o pe Clio*, Iași, Editura Junimea, 2010, p. 161.

²⁵ *Ibidem*, pp. 165, 166.

²⁶ Constantin Ungureanu, „Recensămintele populației Bucovinei...”, p. 175; Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 34.

Bucovinei locuiau 839 519 persoane, inclusiv 248 232 de ucraineni (29,6%). În partea de nord, ucrainenii erau majoritari în plășile Răstoace (83,8%) și Ceremuș (69,8%) din județul Storojineț și în plasa Putila (80,8%) din vestul județului Rădăuți. După criteriul limbii materne, 279 821 (33,3%) dintre locuitorii Bucovinei erau ucraineni²⁷.

În partea de sud a Bucovinei, ucrainenii erau majoritari în trei sate de lângă Siret: Bălcăuți (57,5%), Negostina (51,2%) și Gropeni (75,7%) precum și în cinci comune din zona de munte: Brodina (50,4%), Breaza (59,8%), Moldova-Sulița (65,2%), Moldovița (58,5%) și Valea Boului (67,9%). Totodată, în satele Căndești, Dănila, Dărmănești, Ipotești, Măreței, Rogojești și Șerbăuți au fost recenzați mai mulți ucraineni după limba maternă decât după neam²⁸.

În toamna anului 1927, foștii membri ai PPDU (Partidul Popular-Democratic Ucrainean, înregistrat oficial în anul 1922 și desființat în anul 1927) au înființat Partidul Național Ucrainian, care a reprezentat interesele ucrainenilor din România până la momentul instituirii regimului autoritar al lui Carol al II-lea și desființarea tuturor partidelor politice. De regulă, PNU încheia alianțe electorale cu diverse partide românești și, pe această cale, liderii partidului reușeau mai lesne să obțină mandate de parlamentar²⁹.

Germanii din Bucovina

Când Bucovina a fost ocupată de către trupele imperiale, numărul etnicilor germani în acest ținut era cu totul neînsemnat. Existau două colonii germane, Gartenberg și Prelipcea, care aveau o vechime de zece ani, dar care atunci se aflau în decadere totală³⁰. Cea mai veche colonie germană din Bucovina se numește Iacobeni, și a fost întemeiată în munții din sud-vestul Bucovinei, în apropiere de Vatra Dornei. Primii coloniști germani au sosit la Iacobeni în 1784, fiind originari din nordul Transilvaniei și Zips (un comitat din nordul Ungariei, în prezent, pe teritoriul Slovaciei)³¹.

Liderii politici ai comunității germanilor bucovineni au promovat o politică de cooperare, atât cu formațiunile politice ale celorlalte etnii, cât și cu administrația

²⁷ Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 34.

²⁸ Constantin Ungureanu, „Recensămintele populației Bucovinei...”, p. 178; Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 34.

²⁹ Ștefan Purici, „Partide politice ale minorităților etnice din Bucovina interbelică”, în „Analele Bucovinei”, anul XVII, nr. 1, 2010, p. 130.

³⁰ Constantin Ungureanu, „Coloniile germane din Bucovina și Basarabia (până la mijlocul secolului al XIX-lea)”, în „Revista de Istorie a Moldovei”, nr. 2, 2014, p. 55.

³¹ *Ibidem*, p. 56; Mihai-Ștefan Ceaușu, „Germanii din Bucovina și unirea provinciei cu Regatul României”, în „Anuarul Institutului de Istorie «A. D. Xenopol»”, nr. 57, 2020, pp. 157–167; Vasile Ciobanu, „Germanii din Bucovina în preocupările Ligii Culturale a Germanilor din Bucovina”, în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane”, nr. 19, 2012, pp. 155–165.

românească. Prin intermediul Partidului Popular German, nemții bucovineni își prezentau doleanțele, susțineau memoriile, materializau proiectele de dezvoltare culturală, politică și economică³².

În recensămintele oficiale din perioada 1880–1910, cea mai mare parte a evreilor din Bucovina au fost înregistrați ca vorbitori de limbă germană. Prin urmare, peste jumătate din germanofonii bucovineni recenzați erau, în realitate, evrei³³.

Potrivit estimărilor administrației române, în 1919, în Bucovina locuiau 811 721 de persoane, dintre care 68 075 (8,4%) etnici germani. Cei mai mulți germani trăiau în județele Câmpulung (14 007; 21,7%), Rădăuți (10 864; 12%), Gura Humorului (10 188; 14,9%), Storojineț (5 511; 7,6%), Siret (4 895; 7,1%) și Suceava (4 243; 6,4%). În cele patru județe din nord-vestul Bucovinei (Coțmani, Vașcăuți, Vijnița și Zastavna), doar 1 410 locuitori (0,7%) erau de naționalitate germană³⁴.

Recensământul românesc din 1930 a înregistrat diferențe destul de mari între etnicii germani și vorbitorii de germană. Mai ales în orașe, o parte din evrei continuau să considere germana drept limbă maternă. În 1930, în teritoriul istoric al Bucovinei locuiau 839 519 persoane, dintre care 75 039 de germani (8,9%). Pe de altă parte, 93 367 de locuitori (11,1%) au declarat germana limbă maternă. Comparativ cu anul 1919, numărul etnicilor germani din Bucovina a crescut cu cca 7 000³⁵.

Diferența cea mai mare între numărul germanilor după neam și limbă maternă s-a înregistrat în capitala Bucovinei. În 1930, municipiul Cernăuți avea 112 427 de locuitori, dintre care 16 359 de germani după neam (14,5%) și 26 223 (23,3%) după limba maternă. Circa 10 000 de evrei din Cernăuți mai considerau germana limba lor maternă. Diferențe importante s-au consemnat și în alte orașe, mai ales în Suceava, Siret și Storojineț³⁶.

Până în 1940, numărul etnicilor germani a continuat să crească, mai ales pe cale naturală. Evenimentele dramatice din vara anului 1940 și dezmembrarea teritorială a Bucovinei au marcat sfârșitul existenței comunității germane din acest spațiu. Tratatul sovieto-german cu privire la strămutarea germanilor din Basarabia și nordul Bucovinei au început la Moscova în 22 iunie 1940 și s-au încheiat în 5 septembrie. Comisia germană de repatriere și-a început activitatea la Cernăuți în 15 septembrie 1940. Timp de două luni, între 17 septembrie și 17 noiembrie, 43 641 de persoane au părăsit nordul Bucovinei. Pe lângă germani, cu această ocazie au plecat și câteva mii de români, ucraineni sau locuitori de altă naționalitate³⁷.

³² Ștefan Purici, *op. cit.*, p. 131 ff.

³³ Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 36; *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*; vol. II: *Neam, limbă maternă, religie*, București, 1938, p. XXVIII (în continuare se va cita: *Recensământul general...*).

³⁴ Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 37; *Recensământul general...*, p. XXVIII.

³⁵ *Ibidem*, p. 37.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

Odată cu divizarea Bucovinei, germanii din sudul provinciei au pierdut legătura cu orașul Cernăuți care, pentru o perioadă îndelungată, a fost centrul cultural, economic și politic pentru toți germanii bucovineni. Deși situația social-economică din sudul provinciei era mult mai bună, în 22 octombrie 1940 s-a luat decizia de a repatria și germanii din Bucovina de Sud. În decurs de câteva luni, din partea sudică a provinciei au fost strămutați 52 129 de locuitori. În total, în toamna anului 1940 au fost repatriați în Germania 95 770 de locuitori din spațiul Bucovinei, cu 20 237 mai mulți decât germani declarați la recensământul din 1930, și cu cca 14 000 mai mulți față de conscripția realizată de Consiliul Național German în 1939³⁸.

Evreii din Bucovina

Emigrarea transoceanică a evreilor est-europeni, declanșată la începutul deceniului IX al secolului al XIX-lea și susținută de cele trei bazine furnizoare, Rusia, Austro-Ungaria și România, a înregistrat cele mai înalte cote în prima decadă a veacului al XX-lea. Fără a elimina sau diminua motivațiile politice care au conlucrat (îndeosebi) la declanșarea procesului migrator, în chip diferențiat în cele trei state, cele economice și sociale, alăturate celor ideologice și psihologice, s-au dovedit precumpănitoare în evoluția galopantă a fenomenului în primii ani ai trecutului secol XX³⁹.

Evreii din Bucovina erau împărțiți, în principal, în trei curente politice: socialiști, poale-sioniști și sioniști. Socialiștii (Bund) considerau că evreii trebuie să se integreze deplin în cadrele noii Români și să participe, alături de ceilalți cetățeni, la procesul de constituire a unei societăți democratice. Liderul socialiștilor evrei bucovineni era Jacob Pistiner, fost redactor al ziarului vienez „Arbeiter-Zeitung”. Această grupare (Bund) se pronunța pentru introducerea limbii idiș în școlile evreiești. Evreii reuniți în jurul societății „Poale-Zion” nu erau prea numeroși. Ca și socialiștii, ei pledau pentru instruirea în idiș, argumentând că această limbă era vorbită de majoritatea evreilor săraci. Chiar dacă au criticat, adeseori, regimul totalitar din Uniunea Sovietică, și susțineau Internaționala a II-a, socialiștii și poale-sioniștii au furnizat numeroase cadre pentru Partidul Comunist și, din acest motiv, erau priviți de autoritățile române drept asociații înființate cu un singur scop: „răspândirea comunismului”. Cea mai influentă grupare evreiască din Bucovina era cea a sioniștilor, condusă de Mayer Ebner. Organ de presă al acestui curent a devenit,

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ A se vedea și: Dumitru Vitcu, *Evreii în societatea românească modernă. Repere juridice, demografice, economice, sociale, politice și culturale*, Iași, Editura Tehnopress, 2020, pp. 332–333; Andrei Corbea-Hoișie, „Evreii bucovineni la 1918: opțiuni și constrângeri identitare”, în „Archiva Moldaviae”, nr. 11, 2019, pp. 113–124; Cezar Ciorteanu, „Refugiați în Bucovina”, în „Analele Bucovinei”, anul XXVII, nr. 1, 2020, pp. 123–135; Daniel Hrenciuc, „Considerații asupra istoriei evreilor rădăuțeni”, în „Revista de Istorie a Evreilor din România”, nr. 3 (19), 2018, pp. 238–251.

în 1919, ziarul cernăuțean „Ostjüdische Zeitung”. Sioniștii considerau că România – ca și alte țări în care locuiau evreii – reprezintă un teritoriu în care evreii trebuie să acumuleze cunoștințele, pregătirea și capitalurile necesare apoi strămutării definitive în Palestina. În acest sens, ei promovau instrucția în limba ebraică, fiind susținuți de diverse asociații evreiești internaționale⁴⁰. La sfârșitul anilor '20 ai secolului al XX-lea, a fost creat Partidul Național Evreiesc, care avea ca obiectiv fundamental susținerea ideii înființării unui stat evreiesc în Palestina și pregătirea conaționalilor pentru emigrare. PNE a stabilit și menținut relații strânse cu organizațiile sioniste internaționale⁴¹.

Primul Război Mondial a avut consecințe negative și pentru evreii din Bucovina. Din cauza acțiunilor militare, a ocupațiilor militare rusești, a distrugerii multor întreprinderi și a infrastructurii, mulți evrei au emigrat din Bucovina. Potrivit estimărilor autorităților române, din anul 1919, în Bucovina locuiau 88 666 de evrei (10,9%). Aproape jumătate din evreii bucovineni (43 555) trăiau în orașul Cernăuți. În județe, ponderea evreilor era mai însemnată în Vijnîța (14%), Suceava (9,8%), Vașcăuți (9,4%) sau Storojineț (8,4%)⁴².

Recensământul din 1930 a înregistrat diferențe destul de mari între etnicii evrei vorbitori de limbă idiș și locuitorii de confesiune mozaică. Mai ales în orașe, o parte dintre evrei continuau să considere germana drept limbă maternă. În 1930, în teritoriul istoric al Bucovinei locuiau 839 519 persoane, dintre care 91 698 (10,9%) erau mozaici, 91 089 (10,8%) se considerau evrei, dar numai 72 942 (8,7) au indicat idiș ca limbă maternă⁴³.

În 1930, municipiul Cernăuți avea 112 427 de locuitori, dintre care 42 592 de evrei (37,9%), dar numai 32 731 (29,1%) au declarat limba idiș ca limbă maternă. Cca 10 000 de evrei din Cernăuți au declarat germana ca limbă maternă. Din cei 91 089 de evrei din Bucovina, 68 349 (75%) locuiau în localități urbane. Orașele cu numărul cel mai mare de evrei erau Cernăuți (42 592), Rădăuți (5 611), Suceava (3 484), Vijnîța (2 666), Storojineț (2 480), Siret (2 089), Gura Humorului (1 951), Vatra Dornei (1 734), Câmpulung Moldovenesc (1 501), Sadagura (858), Vașcăuți (856) etc⁴⁴.

Polonezii din Bucovina

După unirea Bucovinei cu România, foarte mulți polonezi bucovineni au preferat să se stabilească în Polonia. În 1919, autoritățile române au estimat populația poloneză din Bucovina la 34 119 (4,2%) persoane, cei mai mulți în orașul Cernăuți

⁴⁰ Ștefan Purici, „Partide politice ale minorităților etnice din Bucovina interbelică”, în „Analele Bucovinei”, anul XVII, nr. 1, 2010, p. 130–131.

⁴¹ *Ibidem*, p. 131–132.

⁴² Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 38; *Recensământul general...*, p. XXVIII.

⁴³ Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 38.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 39.

(10 848) și în județele Storojineț (4 909), Cernăuți (3 485), Gura Humorului (3 377), Siret (2 343) și Vașcăuți (2 233)⁴⁵.

Recensământul din 1930 a înregistrat mai puțini polonezi în Bucovina față de recensământul austriac din 1910 sau față de estimările pentru anul 1919. În 1930, din 839 519 locuitori aflați în teritoriul istoric al Bucovinei, 30 569 (3,6%) s-au declarat polonezi, iar 28 404 (3,4%) au indicat poloneza ca limbă maternă⁴⁶.

Din totalul de 30 569 de polonezi, 14 422 (47,2%) trăiau în localități urbane și 16 147 (52,8%) în sate. În municipiul Cernăuți locuiau 8 986 de polonezi, dar numai 8 403 au indicat poloneza drept limbă maternă. Numărul polonezilor din Cernăuți era de cca. 5 900, mai mic decât al vorbitorilor limbii poloneze în 1910. În alte orașe, prezența acestora era mai însemnată în Sadagura (1 333), Storojineț (1 017), Vașcăuți (797) sau Suceava (433). În componența orașului Sadagura erau incluse și suburbiile Jucica Nouă (cu 401 polonezi) și Rohozna (520 de polonezi), care, în 1910, erau sate separate⁴⁷.

În mediul rural, cel mai mare procent de polonezi a fost înregistrat în patru sate din apropiere de Cacica: Pleșa (99,6%), Solonețul Nou (72,5%), Poiana Micului (45,3%) și Cacica (37,3%). În sate, cei mai mulți polonezi trăiau în Banila pe Siret (1 162), Solonețul Nou (895), Poiana Micului (741), Cacica (703), Bosanci (602), Davideni (576), Panca (558), Boian (475), Tereblecea (417), Jucica Veche (353), Adâncata (347), Pătrăuții de Jos (330), Baineț (329) și Toporăuți (301). Comparativ cu 1910, numărul polonezilor a crescut mai ales în trei sate de lângă Storojineț (Banila pe Siret, Davideni și Panca). Totodată, comunități importante de polonezi au fost recenzate în localitățile Bosanci (în Bulai), Baineț (în Vicșani), Pătrăuții de Jos (în Arșița) sau Toporăuți⁴⁸.

Dezmembrarea Bucovinei și evenimentele din timpul războiului au afectat și comunitatea poloneză. Numărul polonezilor s-a diminuat mai ales în partea provinciei ocupată de Uniunea Sovietică. În aprilie 1941, în sudul Bucovinei trăiau 4 929 de polonezi. În nordul provinciei, în august-septembrie 1941 au fost recenzați 15 128 de polonezi. Astfel, în anul 1941, în teritoriul istoric al Bucovinei, din 777 044 de locuitori, doar 20 057 (2,6%) erau polonezi, cu peste 10 000 mai puțini decât în anul 1930. După 1945, majoritatea polonezilor din nordul Bucovinei au fost repatriați⁴⁹.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 40. A se vedea și Daniel Hrenciuc, „Considerații asupra evoluției comunităților poloneze din Bucovina în perioada interbelică” (I), în „Analele Bucovinei”, anul IX, nr. 1, 2002, pp. 173–194; Daniel Hrenciuc, Florin Pintescu, *Din istoria și tradițiile minorității poloneze*, Suceava, Editura Universității „Ștefan cel Mare”, 2004; Florin Anghel, „Evoluția comunității polone din România 1919–1926”, în „Glasul Bucovinei”, nr. 3, 2000, pp. 23–37; Florin Anghel, „Minoritatea polonă din România Mare. Studiu preliminar al minorității polone din România Mare”, în „Revista Istorică”, tomul VIII, nr. 1–2, 1997, pp. 25–51; *Recensământul general...*, p. XXVIII.

⁴⁶ Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 40.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 40.

Maghiarii din Bucovina

Alături de lipoveni, maghiarii s-au caracterizat ca una dintre cele mai izolate comunități etnice din Bucovina, ei locuind aproape exclusiv în cele cinci colonii din sud-estul provinciei. În 1910, din totalul de 10 391 de maghiari din Bucovina, 10 065 (96,9% din total) locuiau în cinci sate. Ei constituiau peste 90% din populație în satele Istensegits (Țibeni), Andrásfalva (Măneuți) și Hadikfalva (Dornești), 53,6% la Józseffalva (Vorniceni) și numai 21,8% la Fogodisten (Iacobești). Maghiarii din Bucovina erau aproape exclusiv de confesiune romano-catolică și numai la Andrásfalva erau, în 1910, și 347 de maghiari protestanți calviniști⁵⁰.

Maghiarii din Bucovina – o comunitate redusă numeric și izolată de patria istorică – nu au dezvoltat o viață politică independentă și nu au reușit sau nu și-au propus să înființeze un partid politic. Nici polonezii bucovineni nu au reușit să genereze o formă instituțională de acțiune politică, liderii acestei comunități preferând „soluția înscrierii în rândurile Partidului Național Liberal sau ale Partidului Național Țărănesc”⁵¹.

În perioada interbelică, numărul maghiarilor din Bucovina a continuat să crească pe cale naturală. În 1930, din 839 519 locuitori ai Bucovinei, 11 867 (1,4%) erau maghiari, cu 1 476 mai mulți decât în 1910. Maghiarii locuiau în număr mare în satele Dornești (4 534), Țibeni (3 045), Măneuți (2 280), Vorniceni (543) și Iacobești (153), în orașele Cernăuți (568), Suceava (57), Rădăuți (36) sau în așezările Satu Mare (256), Frătăuții Vechi (100), Crasna Ilschi (23) și Putna⁵².

După dezmembrarea teritorială a Bucovinei, maghiarii din sudul provinciei au fost repatriați în Ungaria. Repatrierea în masă a maghiarilor s-a produs după recensământul din 1941⁵³. Autoritățile din Ungaria au decis să îi așeze pe maghiarii din Bucovina în regiunea Bacska din Voivodina (anexată de Ungaria de la Iugoslavia în 1941). Între 11 mai și 21 iunie 1941, aproape toți maghiarii din Bucovina au fost transferați în Ungaria. Aceștia au plecat cu trenul din gara din Dornești. În iunie 1941, autoritățile române și ungare au semnat un acord prin care maghiarii din Bucovina erau considerați plecați definitiv, pierzând cetățenia română. Maghiarii bucovineni au locuit în Voivodina doar trei ani, până în 1944, după care au fost transferați în sudul Ungariei. În satele din sudul Bucovinei, populate anterior de maghiari, s-au stabilit români, inclusiv refugiați din nordul din nordul Bucovinei sau din Cadrilater⁵⁴.

⁵⁰ Constantin Ungureanu, „Recensămintele populației Bucovinei...”, p. 117; Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 42; Daniel Hrenciuc, *Maghiarii în Bucovina, 1774–1941*, Iași, Editura Princeps Edit, 2006.

⁵¹ Ștefan Purici, „Partide politice ale minorităților etnice din Bucovina interbelică”, în „Analele Bucovinei”, anul XVII, nr. 1, 2010, pp. 127–132; Daniel Hrenciuc, *op. cit.*

⁵² Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 42; *Recensământul general...*, p. XXVIII.

⁵³ Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 42.

⁵⁴ *Ibidem*.

După terminarea războiului, în sudul Bucovinei au fost înregistrați puțini maghiari. Aceștia proveneau din Transilvania și nu erau urmași ai maghiarilor care au trăit aici până în 1941. În anul 1992, în sudul Bucovinei trăiau 360 de maghiari (296 în orașe și doar 64 în sate), cei mai mulți în Vatra Dornei (124), Suceava (66) și Câmpulung Moldovenesc (32)⁵⁵.

Rușii lipoveni din Bucovina

În perioada interbelică s-a consemnat o stagnare a numărului de lipoveni. În 1930, în Bucovina trăiau 3 218 lipoveni, dintre care 3 110 (96,6% din total) în patru sate (1 235 în Climăuți, 803 în Fântâna Albă, 603 în Lipoveni și 469 în Lucavățul de Jos). Totodată, 7 911 locuitori s-au declarat ruși după naționalitate și 11 203 au indicat rusa ca limbă maternă. Diferența se explică prin înregistrarea unor locuitori din orașe, dar și din sate cu populație ucraineană, cetățeni de naționalitate rusă sau vorbitori de rusă. Cei mai mulți etnici ruși au fost recenzați în orașele Cernăuți (1 521), Siret (462), Storojineț (268), Suceava (207) și în satele Dacineț (318), Lucavița (278), Zamostea (195), Tărășeni (153), Camena (142), Ceahor (123). Cei mai mulți locuitori care au indicat rusa ca limbă maternă trăiau în municipiul Cernăuți (1 835), în satele lipovene Climăuți (1 313), Fântâna Albă (803), Lipoveni (609) și Lucavățul de Jos (490), sau în localitățile Siret (468), Storojineț (225), Dracineț (754), Broscăuții Noi (327), Bobești (326), Milișăuți (253), Călinești Enache (197) etc⁵⁶.

Frontiera trasată în 1940 a despărțit și satele lipovenilor. Deși cele mai mari sate de lipoveni (Climăuți și Fântâna Albă) se aflau la o distanță de 2 km, granița a lăsat Climăuți în România și Fântâna Albă în U.R.S.S. În aprilie 1941, în sudul Bucovinei trăiau 2 330 de ruși, însă, în nordul provinciei, în august – septembrie, au mai fost înregistrați doar 348 de etnici ruși. Ca și în cazul polonezilor. Comunitățile lipovene s-au păstrat mai bine în sudul Bucovinei, pe când în nord, procesul de asimilare este mai accentuat⁵⁷.

Armenii din Bucovina

Recensămintele austriece din 1880–1910 înregistrau armenii după criteriul confesional. În schimb, recensământul românesc din 1930 i-a clasificat pe armeni după criteriul etnic, lingvistic și confesional. În 1930, în cele cinci județe din Bucovina au fost înregistrați 373 de armeni după criteriul confesional (234 de catolici și 139 de gregorienii) și 260 de armeni după naționalitate. Doar 99 de

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 43; *Recensământul general...*, p. XXVIII.

⁵⁷ Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 43.

persoane au indicat armeană ca limbă maternă. În profil teritorial, armenii erau repartizați astfel⁵⁸:

Județul	Totalul populației	Armeni după confesiune			După neam	După limba maternă
		Gregorieni	Catolici	Total		
Cernăuți	305 301	22	121	143	78	41
Câmpulung	87 038	1	99	100	34	1
Rădăuți	160 264	8	3	11	19	5
Storojineț	169 894	103	7	110	97	39
Suceava	116 491	5	4	9	32	13
Sat Bunești	531	–	–	–	–	–
Total	839 519	139	234	373	260	99

Tradițional, cei mai mulți armeni gregorieni locuiau în orașul Suceava (92), parțial și în Cernăuți (19). Încă șapte au fost recenzați în satul Ilișești. Cele mai importante comunități de armeni catolici existau în Cernăuți (84) și în satul Bănila pe Ceremuș (52). Armenii catolici mai locuiau în satele Ispas (11), Jucica Veche (9), Carapciu pe Ceremuș, Cincău și Șubraneț (câte șase), Slobozia Băniliei, Vijnicioara și în orașul Suceava (câte cinci). După criteriul etnic, cei mai mulți armeni trăiau în orașele Suceava (85), Cernăuți (59), Gura Humorului (11), Vatra Dornei (8) și în satele Bănila pe Ceremuș (19), Cârlibaba (8), Ilișești (7), Cincău, Horodnicul de Jos, orașul Rădăuți (câte 6). Limba armeană a fost indicată ca limbă maternă de 37 de locuitori din Suceava, 32 din Cernăuți, 8 din Cârlibaba, 6 din Ceahor. În câteva sate (Ceahor, Horodnicul de Jos sau Cârlibaba) nu a fost înregistrat niciun armean gregorian sau catolic, dar câte șase-opt locuitori s-au declarat armeni după neam sau limba maternă. În Gura Humorului trăiau 11 armeni după neam și numai 2 după confesiune⁵⁹.

Numărul armenilor a continuat să scadă în deceniile următoare. Recensământul din 6 aprilie 1941 a înregistrat 122 de armeni în cele trei județe din sudul Bucovinei (85 în Suceava, 25 în Câmpulung și 12 în Rădăuți)⁶⁰.

Țiganii din Bucovina

În perioada interbelică, numărul țiganilor din Bucovina nu s-a modificat semnificativ. Potrivit recensământului din 1930, în regiune trăiau 2 133 de țigani, dar numai 232 au indicat limba țigănească ca limbă maternă. Majoritatea covârșitoare a țiganilor locuiau în sate cu populație românească, mult mai puțini fiind atestați în unele sate ucrainene. Cei mai mulți țigani trăiau în sudul județelor Cernăuți și Storojineț – în satele Crasna Ilschi (79), Bănila pe Siret (64),

⁵⁸ *Ibidem*, p. 45.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Ibidem*.

Ciudei (39), Mihalcea (34), Ceahor (31), Igești (23), Davideni (18), în nord-vestul județului Rădăuți – în Vicovul de Sus (90), Seletin (40), Vicovul de Jos (33), Moldova Sulița (25), Bilca și Frătăuții Noi (câte 19), Sucevița (17), în sudul Bucovinei – în Miron (187), Pătrăuți (150), Frasin (134), Capu Codrului (113), Bălăceana (79), Dorna Candreni și Uidești (câte 73), Capu Câmpului (61), Pârteștii de Jos (57), Cajvana (49), Mitocul Dragomirnei (46), Ilișești (44), Scheia (36), Valea Seacă (29), Stulpicani (24) etc. Totuși, doar în câteva sate (Ceahor, Mitocul Dragomirnei, Moldova Sulița), majoritatea Țiganilor au indicat limba Țigănească ca limbă maternă, restul s-au declarat vorbitori ai limbii române⁶¹.

II. Structura confesională a populației Bucovinei în perioada interbelică

Așa cum se poate observa, în tabelul de mai jos, aparțin religiei ortodoxe aproape toți românii și majoritatea rutenilor (o mică parte dintre aceștia erau greco-catolici); religiei romano-catolice îi aparține majoritatea germanilor și polonilor (în unanimitate); religia evanghelică-luterană este împărțită aproape integral de germani. Numai la evrei este identitate între „neam” și „religie”, diferența înregistrându-se la limba maternă „idiș”, în număr mai mic⁶².

Tabel 1. Repartiția populației Bucovinei după religie, în anul 1930⁶³

Religia	Nr. persoane	Procentaj
Ortodoxă	614 358	71,9%
Greco-catolică	19 266	2,3%
Romano-catolică	98 347	11,5%
Evanghelică-luterană	20 655	2,4%
Mozaică	93 101	10,9%

În perioada interbelică a început procesul de trecere a unor locuitori ortodocși la diferite confesiuni neoprotestante sau secte religioase. Recensământul din 1930 a înregistrat, pentru prima dată, comunități neoprotestante, cei mai numeroși fiind baptiștii și adventiștii. Din totalul de 1 141 de baptiști, cei mai mulți locuiau în Ipotești (112), Pătrăuții de Jos (98), Cernăuți (64), Petriceni (58), Stăuceni (42) și Zvoneac (39). Au mai fost recenzați și 911 adventiști, cele mai mari comunități fiind la Jucica Veche (102), Cernăuți (92) și Cuciurul Mic (80). În deceniile următoare, aceste comunități neoprotestante vor deveni tot mai numeroase. Evenimentele din anul 1940 și din timpul războiului au contribuit la modificarea structurii confesionale a populației Bucovinei. În 1940 au fost repatriați germanii (care erau catolici sau luterani), în 1941 s-au repatriat maghiarii (aproape toți fiind catolici) și au plecat o

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² Vladimir Trebici, *Demografie. Excerpta et Selecta*, București, Editura Enciclopedică, 1996, p. 131.

⁶³ *Ibidem*.

parte din polonezi. În timpul războiului și în deceniile următoare s-a micșorat constant numărul evreilor. În perioada comunistă, greco-catolicii din România, dar și cei din U.R.S.S., au fost presați să treacă la ortodoxie. Toate aceste evoluții au contribuit la creșterea procentului ortodocșilor⁶⁴.

Structura confesională a Județului Câmpulung Moldovenesc în perioada interbelică

Din punct de vedere administrativ, în anul 1927, județul Câmpulung Moldovenesc cuprindea următoarele localități (cu satele aferente): Neagra Șarului, Păltiniș, Poiana Stampei, Șarul Dornei, Valea Putnei, Stulpicani, Valea Seacă, Voroneț, Moldovița, Valea Boului, Vama, Vatra Moldoviței, Fundu Moldovei și orașele Gura Humorului, Câmpulung și Vatra Dornei.

Tabel 2. Structura confesională a Județului Câmpulung, în anul 1927⁶⁵

Comuna	Ortodocși	Greco-catolici	Romano-catolici	Protestanți	Mozaici	Armeni	Lipoveni	Mahomedani	Alte religii	Total populație
Argel	504	40	40	1	20	–	–	–	–	605
Boureni	–	–	289	–	–	–	–	–	–	289
Breaza	1 928	–	12	4	97	–	–	–	4	2 045
Bucșoia	792	–	373	13	26	5	–	–	–	1 205
Capu Codrului	1 864	17	61	9	8	–	–	–	34	1 993
Capu Câmpului	1 466	–	14	–	19	–	–	–	6	1 505
Cârlibaba	504	12	352	164	131	–	–	–	4	1 167
Cârlibaba Nouă	44	17	412	9	130	–	–	–	–	612
Ciocănești	1 071	2	66	76	7	–	–	–	–	1 222
Ciumârna	398	1	–	–	–	–	–	–	–	399
Coșna	692	28	43	1	–	–	–	–	–	754
Deia	670	–	6	–	8	–	–	–	–	684
Dorna	1 881	–	10	–	14	–	–	–	–	684
Dorna Candrenilor	2 512	22	283	4	83	–	–	1	3	2 908
Doroteia	1 384	–	36	–	8	–	–	–	–	1 428
Frasin	1 065	2	692	40	189	–	2	–	1	1 991
Frumosu	1 705	–	57	1	100	–	–	–	–	1 863
Fundu Moldovei	3 289	1	535	435	92	–	–	–	20	4 372
Gemenea	751	–	215	1	11	–	–	–	–	988
Gura Humorului	1 311	29	2 465	101	1 999	5	29	2	5	5 936
Iacobeni	667	2	782	1 728	230	–	–	–	38	3 447
Mănăstirea Humorului	1 823	1	60	2	–	–	–	–	–	1 886
Moldova Sulița	988	1	9	6	55	–	–	–	–	1 059
Moldovița	2 079	43	409	31	451	–	–	–	2	3 015
Neagra Șarului	1 300	–	2	–	12	–	–	–	–	1 314

⁶⁴ Constantin Ungureanu, Călin Pantea, *op. cit.*, p. 55.

⁶⁵ Tabelul cuprinde date statistice obținute în urma consultării dosarului nr. 44/1927, din cadrul Direcției Județene a Arhivelor Statului Suceava, Fond *Prefectura Județului Câmpulung*, f. 1–18.

(continuare)

Comuna	Ortodocși	Greco-catolici	Romano-catolici	Protestanți	Mozaiici	Armeni	Lipoveni	Mahomedani	Alte religii	Total populație
Negrileasa	728	–	177	1	13	–	–	–	–	918
Ostra	663	6	256	–	11	–	–	–	–	936
Păltiniș	579	–	11	–	5	–	–	–	–	595
Poiana Micului	3	–	1 789	8	6	–	–	–	–	1 802
Păltinoasa	1 092	7	438	15	12	–	–	–	–	1 564
Poiana Stampei	1 470	3	38	15	–	–	–	–	4	1 530
Pojorâta	1 649	–	525	446	78	4	–	–	–	2 703
Sadova	1 698	3	42	1	2	–	–	–	7	1 753
Slătioara	459	–	29	–	4	–	–	–	–	492
Stulpicani	1 585	3	318	13	156	–	3	–	–	2 178
Șaru Dornei	1 887	–	6	–	21	–	–	–	–	1 914
Valea Seacă	2 193	–	102	–	42	–	–	–	–	2 337
Vama	3 145	20	601	916	363	–	–	–	34	5 080
Vadu Negrilesei	9	–	495	–	–	–	–	–	–	504
Valea Boului	1 053	–	24	2	19	–	–	–	–	1 098
Valea Putnei	292	–	34	6	–	–	–	–	3	335
Vadu Moldoviței	1 299	2	414	292	130	–	–	–	–	2 137
Voroneț	466	70	18	–	–	–	–	–	–	554
Vatra Dornei	3 822	112	1286	256	1813	12	–	2	2	7 305
Total	54 891	444	13 823	4 596	6 354	26	34	5	168	80 341

Din tabelul de mai sus, se poate observa că locuitorii de confesiune mahomedană din județul Câmpulung Moldovenesc, în anul 1927, erau cinci la număr, repartizați astfel: unul în Dorna Candrenilor, doi în Gura Humorului și doi în Vatra Dornei. Lipovenii erau în număr de 34, înregistrați în localitățile Frasin (2), Gura Humorului (29), Stulpicani (3), iar armenii – 5 în Bucșoia, 5 în Gura Humorului, 4 în Pojorâta, 12 în Vatra Dornei, dintr-un total de 26 de persoane.

Mozaiicii, în schimb, erau într-un număr mult mai mare – 6 354 de persoane, din care, cei mai numeroși în orașele Gura Humorului (1 988), Vatra Dornei (1 813) și în localitățile Moldovița (451), Vama (363 de locuitori), Iacobeni (320), Frasin (189), Stulpicani (156), Cârlibaba (131), Vadu Moldovei (130), Cârlibaba Nouă (130), Frumosu (100), Breaza (97), precum și în alte localități: Argel, Bucșoia, Capu Câmpului, Capu Codrului, Ciocănești, Deia, Dorna, Doroteia, Fundu Moldovei, Gemenea, Moldova Sulița, Neagra Șarului, Negrileasa, Ostra, Păltiniș, Poiana Micului, Sadova, Șaru Dornei. Au existat și localități unde nu au fost înregistrați, în anul 1927, locuitori ai acestei confesiuni, precum Ciumârna, Coșna, Mănăstirea Humorului, Poiana Stampei, Vadu Moldovei, Voroneț.

Protestanții, cu un total de 4 596 de persoane, au fost înregistrați în localitățile Iacobeni (1728), Vama (916), Pojorâta (446), Fundu Moldovei (435), Vadu Moldovei (292), Cârlibaba (164), Gura Humorului (101), Ciocănești (76). Nu s-au înregistrat, în 1927, locuitori ai acestei confesiuni, în numeroase localități, precum Boureni, Capu Codrului, Ciumârna, Deia, Dorna, Neagra Șarului, Ostra,

Păltiniș, Slătioara, Șaru Dornei, Valea Seacă, Vadu Negrișei și Voroneț, iar în restul localităților județului Câmpulung, numărul acestora a fost destul de redus.

Romano-catolicii – după ortodocși, a doua comunitate religioasă ca număr de adepți – însumau, în anul 1927, 13 823 de persoane, dintre care, cele mai numeroase în orașul Gura Humorului (2 465), Vatra Dornei (1 286) și localitățile Poiana Micului (1 785), Iacobeni (782), Frasin (629), Vama (601), Fundu Moldovei (535), Pojorâta (525), Vadu Moldovei (495) Păltinoasa (438), Cârlibaba Nouă (421), Moldovița (409), Bucșoaia (373), Cârlibaba (352), Stulpicani (318), Boureni (289), Dorna Candrenilor (283), Ostra (256), Gemenea (215). Un număr însemnat de romano-catolici s-a constatat și în restul localităților județului Câmpulung. Doar localitatea Ciumârna nu a înregistrat, în anul de referință, niciun adept al acestei confesiuni.

Greco-catolicii, nu la fel de numeroși precum romano-catolicii, protestanții și mozaicii, au înregistrat un număr de 444 de locuitori, prezenți, în anul 1927, într-un număr destul de redus în localitățile Vatra Dornei (112), Voroneț (70), Moldovița (43), Gura Humorului (29), Coșna (29). Localitățile în care nu s-au înregistrat locuitori ai acestei confesiuni sunt destul de numeroase, și anume: Boureni, Breaza, Bucșoaia, Capu Câmpului, Deia, Doroteia, Frumosu, Gemenea, Negrișea, Păltiniș, Poiana Micului, Pojorâta, Slătioara, Șaru Dornei, Vadu Negrișei și Valea Boului. În restul localităților, numărul acestora era redus.

Ortodocșii sunt cei mai numeroși, cu un efectiv de 54 891 de locuitori, titulari în majoritatea comunelor județului, cu excepția localităților Boureni (niciun locuitor de confesiune ortodoxă), Poiana Micului (doar 3 locuitori) și Vadu Moldovei (9). Ortodocșii sunt depășiți numeric de alte confesiuni în localitățile Boureni (de romano-catolici), Cârlibaba Nouă (de romano-catolici și mozaici), Gura Humorului (de romano-catolici și mozaici), Iacobeni (de protestanți și romano-catolici), Poiana Micului (de romano-catolici, protestanți și mozaici), Vadu Negrișei (de romano-catolici).

Din același tabel se poate observa că cele mai omogene localități, din punct de vedere confesional, în anul 1927, sunt Boureni, Cârlibaba Nouă, Vadul Negrișei, Poiana Micului, Gura Humorului (predominant, romano-catolică), Capu Codrului, Ciocănești, Ciumârna, Deia, Dorna, Doroteia, Mănăstirea Humorului, Moldova Sulița, Neagra Șarului, Păltiniș (majoritar ortodoxă), iar cele mai eterogene, sub același criteriu, sunt localitățile Gura Humorului (comunități mixte de romano-catolici, mozaici, ortodocși, protestanți), Vatra Dornei (ortodocși, mozaici, greco-catolici, romano-catolici, protestanți), Frasin (ortodocși, greco-catolici, mozaici și protestanți), Iacobeni (protestanți, romano-catolici, ortodocși, mozaici) sau Bucșoaia (ortodocși, romano-catolici, mozaici și protestanți).

Concluzii

În perioada interbelică, viața politică din Bucovina a fost caracterizată de coabitarea diverselor etnii, fapt ce a condus, uneori, la apariția unor tensiuni

interetnice, agravate și de factori externi, precum afirmarea mișcărilor extremiste, la începutul deceniului patru al secolului al XX-lea, și, mai mult decât atât, chestiunea minorităților etnice a fost utilizată de unele state drept un mijloc de presiune asupra țărilor care aveau în cuprinsul lor o astfel de populație, iar de alte state – drept o modalitate de perpetuare a problemei frontierelor în centrul și estul Europei.

Recensământul populației, efectuat de către administrația românească în anul 1919, a arătat că populația Bucovinei număra, la acea dată, 811 721 de locuitori, dintre care s-au declarat români 378 859 de persoane (46,67%), ucraineni – 227 361 (28,01%), evrei – 88 666 (10,92%), germani – 68 075 (8,39%), polonezi – 34 119 (4,2%), alte naționalități 14 641 (1,8%).

Între 1910 și 1930 creșterea a fost modestă: cu 58 000 de persoane sau 7,3%. Cea mai importantă constatare este creșterea puternică a românilor, de la 273 257 (1910) la 379 691 (1930), adică cu 106 437 persoane sau cu 39% și scăderea rutenilor (ucrainenilor) de la 305 101 la 248 567, cu 53 534 sau cu 18,5%. O imagine întrucâtva corectă se obține atunci când repartitia se face după „neam” și „limba maternă”. Astfel, românii sunt în număr de 379 605, dar ca limbă maternă 350 901, deci cu 28 794 mai puțini; în schimb, rutenii, ucrainenii sunt 248 567 (ca „neam”), iar după limba maternă 280 651, în plus cu 32 084. Dintre cei 92 492 evrei, declarați după neam, 74 288 au ca limbă maternă „idiș”, diferența constituind-o cei cu limba germană, eventual ruteană, ca limbă maternă. Diferențe notabile se constată la germani, între „neam” (75 533) și „limba maternă” (93 812). Prin urmare, s-au înregistrat în rândul românilor circa 22 000 care aveau conștiința că aparțin neamului românesc, dar fuseseră înstrăinați și, deci, au indicat o altă limbă maternă decât cea română.

În anul 1930, în teritoriul istoric al Bucovinei locuiau 839 519 persoane, inclusiv 368 539 (43,9%) români. În partea de nord a Bucovinei, românii erau concentrați în sudul județului Cernăuți (68,6% în plasa Cosminului, 29% în plasa Prutului, 27% în municipiul Cernăuți) și în sudul județului Storojineț (63,2% în plasa Flondoreni, 18,7% în plasa Ceremușului și 39% în orașul Storojineț). În localitățile urbane trăiau 228 056 de persoane (26,7% din totalul populației), inclusiv 33% români. În mediul rural, românii constituiau 48,7% din populație. Rezultatele recensământului sunt sensibil diferite, dacă repartitia se face după criteriul limbii materne. În Bucovina, 340 106 (40,5%) persoane au declarat româna drept limbă maternă.

Cea mai mare diferență între populația după neam și după limbă se constată în rândul ucrainenilor, în sensul înregistrării unui număr mai ridicat al etnicilor după criteriul limbii materne față de cel al apartenenței etnice. Situația poate fi explicată prin aportul românilor asimilați lingvistic de către ucrainenii, același proces fiind semnalat în rândul huțanilor. Cei din urmă aveau o situație deosebită privind limba, obiceiurile și portul strămoșesc, constituind o etnie distinctă, recunoscută și în documente de arhivă, însă, de multe ori, nu au fost înregistrați separat în rapoartele de evidență a populației.

În perioada interbelică a început procesul de trecere a unor locuitori ortodocși la diferite confesiuni neoprotestante sau secte religioase. Recensământul din 1930 a înregistrat, pentru prima dată, comunități neoprotestante, cei mai numeroși fiind bapțiștii și adventiștii. Din totalul de 1 141 de bapțiști, cei mai mulți locuiau în Ipotești (112), Pătrăuții de Jos (98), Cernăuți (64), Petriceni (58), Stăuceni (42) și Zveneacin (39). Au mai fost recenzați și 911 adventiști, cele mai mari comunități fiind la Jucica Veche (102), Cernăuți (92) și Cuciurul Mic (80). În deceniile următoare, aceste comunități neoprotestante vor deveni tot mai numeroase.

Evenimentele din anul 1940 și din timpul războiului au contribuit la modificarea structurii confesionale a populației Bucovinei. În 1940 au fost repatriați germanii (care erau catolici sau luterani), în 1941 s-au repatriat maghiarii (aproape toți fiind catolici) și au plecat o parte dintre polonezi. În timpul războiului și în deceniile următoare s-a micșorat constant numărul evreilor. În perioada comunistă, greco-catolicii din România, dar și cei din U.R.S.S., au fost presați să treacă la ortodoxie. Toate aceste evoluții au contribuit la creșterea procentului ortodocșilor.